

Mål C-415/20

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

7 september 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Finanzgericht Hamburg (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

20 augusti 2020

Klagande:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Motpart:

Hauptzollamt Hamburg

Saken i det nationella målet

Talan avseende betalning av ränta för nekat exportbidrag och för felaktigt fastställda sanktioner.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Gäller medlemsstaternas unionsrättsliga skyldighet att återbetala skatt som tagits ut i strid med unionsrätten jämte ränta även i situationer där återbetalningen inte vilar på den omständigheten att Europeiska unionens domstol har fastställt att den rättsliga grunden strider mot unionsrätten, utan på en tolkning från domstolen av ett (under)nummer i Kombinerade nomenklaturen?

2. Är de principer som Europeiska unionens domstol har utvecklat beträffande rätten att kräva ränta enligt unionsrätten även tillämpliga på exportbidrag som den nationella myndigheten har nekat att betala ut i strid med unionsrätten?

Anförda unionsrättsliga bestämmelser

Kommissionens förordning (EG) nr 800/1999 av den 15 april 1999 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter (EGT L 102, 1999, s. 11), skäl 65 och artiklarna 49 och 51

Anförda nationella bestämmelser

Abgabenordnung (lagen om skatter och avgifter, nedan kallad AO), särskilt 37, 233 och 236 §§

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (lagen om genomförande av den gemensamma organisationen av marknaden och direktbetalningar, nedan kallad MOG), 6 och 14 §§

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Klaganden (nedan kallad exportören eller bolaget) exporterade slaktkroppar av fjäderfä till tredjeländer. Under perioden mellan januari och juni 2012 nekade motparten, den tyska tullmyndigheten (nedan kallad Hauptzollamt), bolaget exportbidrag för de exporterade varorna med motiveringen att de exporterade produkterna inte hade marknadsmässig kvalitet, eftersom slaktkropparna av fjäderfä inte var helt plockade, respektive innehöll för mycket slaktbiprodukter och fastställde dessutom en sanktion mot exportören med motiveringen att bolaget hade begärt ett högre exportbidrag än det hade rätt till.
- 2 Efter det att Finanzgericht Hamburg, mot bakgrund av den tolkning av undernummer 0207 1210 respektive 0207 1290 i bilaga I till kommissionens förordning (EEG) nr 3846/87 av den 17 december 1987 om upprättandet av en exportbidragsnomenklatur för jordbruksprodukter (EGT L 366, 1987, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 25, s. 19) som EU-domstolens gjort i sin dom av den 24 november 2011, Gebr. Stolle (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774), fastställt att förekomsten av ett fåtal fjädrar inte utgjorde hinder mot exportbidrag, respektive att slaktkropparna även får innehålla upp till fyra av de slaktbiprodukter som anges där, beviljade Hauptzollamt exportören det begärda exportbidraget och återbetalade de fastställda sanktionerna.
- 3 Därefter begärde exportören att Hauptzollamt skulle betala ränta för det felaktigt nekade exportbidraget och för de felaktigt fastställda sanktionerna för den tidsperiod som bidraget nekats, respektive sanktionerna fastställts, vilket

Hauptzollamt avslag. Exportören begärde omprövning, men Hauptzollamt fann vid omprövning inte skäl att ändra det tidigare beslutet. Därpå överklagade exportören beslutet till Finanzgericht.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

Den första tolkningsfrågan: Ränta på felaktigt betalda belopp

- 4 Exportören kan inte basera sin begäran om betalning av ränta på nationella bestämmelser. Enligt 233 § första meningen AO ska ränta enbart utgå på återbetalning som följer av ett skatterättsligt förhållande, däribland återbetalning av skatt enligt 37 § stycke 2 första meningen AO, i den mån detta föreskrivs i lag. Enligt 236 § AO, vilken skulle kunna bli aktuell i förevarande mål, krävs att det belopp som återbetalas har fastställts genom dom från en domstol, vilket gör att den inte blir tillämplig i förevarande mål. Endast i sådana fall kan en rätt till ränta uppkomma från den tidpunkt rätten till återbetalning har gjorts gällande vid domstol, det vill säga från den dag talan väckts och delgetts motparten. Inte heller i förordning nr 800/1999 finns någon rättslig grund för exportörens krav.
- 5 Enligt EU-domstolens praxis har medlemsstaterna, när (import)tullar påförts i strid med unionsrätten, en skyldighet enligt unionsrätten att till de återbetalningsberättigade betala ränta på tullbeloppet, vilken löper från den dag då de återbetalningsberättigade erlade det återbetalda beloppet (dom av den 18 januari 2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, domslutet). Efter ovannämnda dom har domstolen meddelat en rad domar där den har fastställt att medlemsstaterna enligt unionsrätten har en skyldighet att inte enbart återbetala skatter och avgifter som påförts i strid med unionsrätten, utan även att ersätta enskilda för förluster i form av att penningbelopp inte är disponibla (se, bland annat, dom av den 27 september 2012, Zuckerfabrik Jülich, C-113/10, C-147/10 och C-234/10, EU:C:2012:591, punkt 65), varvid ränta i princip ska betalas för perioden mellan den dag då den aktuella skatten eller avgiften felaktigt erlades och dagen då den återbetalades (se dom av den 18 april 2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, punkt 28).
- 6 Sanktioner som grundas på artikel 51 i förordning nr 800/1999 utgör visserligen inte några skatter eller avgifter, utan böter. Finanzgericht hyser emellertid inte några tvivel om att ovannämnda praxis från EU-domstolen ska ges en extensiv, generell tolkning i den bemärkelsen att den nationella myndighetens rättsliga kvalificering av den offentligrättsliga penningförpliktelse som fastställts i strid med unionsrätten som (import)tull, skatt eller – såsom i förevarande mål – sanktion inte ska anses avgörande.
- 7 Däremot finner Finanzgericht att det inte framgår av unionsrätten huruvida ovanstående skyldighet för medlemsstaterna även är tillämplig i situationer där återbetalningen inte grundas på ett av EU-domstolen fastställt åsidosättande av

unionsrätten, utan – såsom i förevarande mål – (enbart) en tolkning från domstolen av ett (under)nummer i Kombinerade nomenklaturen.

- 8 Finanzgericht anser emellertid att det perspektiv som EU-domstolen upprepade gånger har framhållit om kompensation för ekonomiska nackdelar, på grund av att penningbelopp inte är disponibla (se, bland annat, dom av den 18 april 2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, punkt 21), även är tillämplig i förevarande mål. Även exportören har nämligen drabbats av förluster genom att de ekonomiska resurser som bolaget var tvunget att använda för att betala de felaktigt fastställda sanktionerna inte var tillgängliga som likvida medel.
- 9 Vad gäller frågan från vilken tidpunkt en tolkning är tillämplig framgår av fast rättspraxis att den tolkning av en unionsbestämmelse som domstolen gör, vid utövandet av sin behörighet enligt artikel 267 FEUF, innebär att den aktuella bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde klargörs och förtydligas, såsom den ska tolkas eller skulle ha tolkats och tillämpats från och med sitt ikraftträdande. Härav följer att den nationella domstolen får och ska tillämpa den sålunda tolkade bestämmelsen på rättsförhållanden som uppkommit och ingåtts före dagen för meddelande av förhandsavgörande, om förutsättningarna för att väcka talan vid behörig domstol i en tvist som rör bestämmelsens tillämpning är uppfyllda (dom av den 22 oktober 1998, IN. CO. GE.'90 m.fl., C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, punkt 23). Även i förevarande mål får den tolkning av undernummer 0207 1210, respektive 0207 1290, i bilaga I till förordning nr 3846/87 som EU-domstolen har gjort i sin dom av den 24 november 2011, Gebr. Stolle (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) ursprunglig verkan (*ex tunc*) från ikraftträdandet, vilket innebär att den sanktion som fastställts gentemot exportören redan från början stred mot unionsrätten och således har fastställts i strid med unionsrätten.

Den andra tolkningsfrågan: Ränta på försenade utbetalningar av exportbidrag

- 10 Det finns inte någon unionsrättslig bestämmelse som reglerar en rätt till ränta i situationer där exportbidrag felaktigt har utbetalats med fördröjning. Vad gäller förevarande mål innehåller artikel 49.8 i förordning nr 800/1999 i synnerhet inte några uppgifter med avseende på exportörens rättigheter om den frist som anges där har löpt ut och den nationella myndigheten inte har betalat ut något exportbidrag. Således bör det i princip ankomma på den enskilda medlemsstaten att i sin rättsordning reglera villkoren för betalning av ränta för statliga subventioner som betalas ut för sent.
- 11 I nationell lagstiftning föreskrivs inte någon allmän princip till (skälig) betalning av ränta på utestående statliga subventioner, utan enbart en betalning av ränta om exakt beskrivna rekvisit är uppfyllda. I förevarande mål skulle i princip 14 § stycke 2 MOG jämfört med 236 § AO kunna komma på fråga. I detta avseende krävs emellertid en talan vid domstol (se ovan punkt 4), vilket inte är fallet i förevarande mål, eftersom någon talan inte har väckts om återbetalning av sanktionerna.

- 12 Eftersom exportören först efter en kraftig försening erhöill det exportbidrag som denne var berättigad till enligt unionsrätten för de exporterade slaktkropparna av fjäderfä, har företaget lidit förluster i form av att detta penningbelopp inte var disponibelt. Exportören kan således antas ha befunnit sig i en liknande situation som en skattskyldig som i strid med unionsrätten åläggs betala skatt.
- 13 EU-domstolen har framhållit att det ska föreligga en ”viss symmetri” mellan situationen för aktörer som har erhållit en fördel i strid med unionsrätten och situationen för aktörer som på grund av ett fel har åsamkats en nackdel i strid med unionsrätten (dom av den 18 januari 2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, punkt 29). Enligt skäl 65 i förordning nr 800/1999 bör det, för att säkerställa lika behandling av exportörerna i medlemsstaterna när det gäller exportbidrag införas en uttrycklig bestämmelse om att mottagaren ska återbetala alla felaktigt utbetalda belopp med ränta. I enlighet med detta unionsrättsliga krav har den nationella lagstiftaren i 14 § stycke 1 första meningen MOG föreskrivit att ränta ska betalas vid krav på återbetalning av förmåner från den tidpunkt de uppkommer. En utformning av den nationella rättsordningen som grundas på principen om symmetri skulle kunna medföra krav på att en ekonomisk aktör även har en rätt att erhålla ränta redan från den tidpunkt som exportbidrag felaktigt nekats, eftersom det krav på en ”viss symmetri” mellan aktörens situation och skattemyndighetens situation som domstolen har framhållit annars enbart skulle uppnås i mycket begränsad utsträckning.
- 14 Emellertid har medlemsstaten i 14 § stycke 2 MOG föreskrivit att ränta ska betalas på krav på förmåner, vilket enligt 6 § stycke 1 punkt 1a MOG även omfattar exportbidrag, från det att talan väcks, det vill säga när motparten delges talan. Den ekonomiska aktören har således åtminstone till viss del rätt till skälig ersättning för den ekonomiska förlust som denne har åsamkats genom att medlemsstaten i strid med unionsrätten har betalat ut exportbidrag för sent. I förevarande mål har exportören, såsom angetts ovan (se ovan punkt 4) inte väckt talan vid domstol för att erhålla exportbidraget.
- 15 I praktiken är det vanligt att en ekonomisk aktör inte väcker talan avseende kravet på exportbidrag, utan enbart begär omprövning i första led från den nationella tullmyndigheten om berörda parter av processekonomiska skäl väntar på utgången i ett pilotmål vid domstol. I en sådan situation kan den ekonomiska aktören om utgången i pilotmålet är förmånlig för vederbörande inte kräva någon ränta enligt nationell lagstiftning, vilket kan motiveras med att det utgör ett självständigt beslut från aktören att inte göra gällande kravet vid domstol, utan vänta på utgången i ett pilotmål, vilket innebär att aktören även får bära de rättsliga följderna, nämligen att rätten till ränta enligt 236 § AO inte är tillämplig.